

Tab., *Priv. Andorra*, 389; Baraut, *Cart. Andorra*, p. 195.29; 1176: «Bg. de Calic de *Gordan*» (Valls Tab., o. c., 396; i Baraut, *Cart. And.* I, § 76, lín. 142, en la llista de la parr. d'Andorra, p. 224) (evidentment grafia imperfecta per B. de C. d'E<n>*gordan*); 1201: *Engordany* (Valls, o. c., 405; Baraut, I, 9.63); 1266: «mansum quem habemus in *Engordan*» (*Cart. Tavèrnoles*, § 30, segons Baraut, *Cart. And.* II, p. 69). Indatats dels Ss. XIII o XIV: «a *Engordany* l'alberch de B. Bertran» (Baraut, *Cart. And.* I, p. 346.7f.); 1346: «*Angordany*» (Valls Tab., *Priv.*, 516); 1440: *Angordany* (Valls Tab., p. 489).

Sinopsi: en els 9 docs. més antics termina en *-dan*, només en els 4 següents hi ha *-dany*, o sigui quasi sols en els Ss. XIV-XV, car en el S. XIII n'hi ha un de cada un; si bé posava *Engordany* el P. Pasqual en el de 1040 (és un doc. perdut que només coneixem per la seva obra).

La inicial és *En-* com avui en totes les mencions antigues (llevat la tardana de 1346), fins i tot en una de les tardanes indatades; car en la de 1176 de G- és mal llegit per *d'Eng-*.

HOMÒN. (ripollès). Hi predomina la forma *Gordans* o *Guardans*, vell mas en el te. de la Parròquia de Ripoll: vaig oir-hi a. 1952 *guardans* (de *dalt* i de *baix*, car s'ha dividit) (XIII, 146); però Rubió i Lois (índex de *Cat. Car.* II) posava *Gordans*, SerraV. i Pladevall vacillen entre *Go-*, *Gu-* i *Engo-*; en *Scriptorium* de Ripoll (des de 1925) *Engordany*; i en el *Dicc. Corogràfi.* *30* *co Angordans*.¹

MENCIONS ANT. 888 i 890, veg. infra; 938: «--- Monast. --- in valle Riopullo --- concedimus --- alodem ex latere --- Tamarice et infundit in Tezer --- II Molas --- Tezer deinde ascendit per torrentem ultra *Engordans* et --- Fornellos», precepte del rei Lluís (*Cat. Car.* II, 163.9; cf. *Marca*, col. 849); 967: «els comtes de Cerdanya donen un alou a *Engordans*» (Bof., *Condes Vind.* I, 117; *Cat. Car.* II, 167.9); 982: «--- ascendit per torrentem ultra *Engordans*» (*Cat. Car.* II, 170.40 22) repetint el text de 938, del qual sembla còpia.

Sembla que tots dos es funden en un doc. de Guifre I, de 888, del qual *Cat. Car.* II, 161.12 dona una doble versió, una amb text igual al de 938, i l'altra canviant-hi aquelles paraules en «torrentem qui est ultra villa *Iordanos*» (així també Udina, *Arch. Cond. S. X-XI*, p. 108.10). Sens dubte *Iordanos* és forma alterada de *Engordanos* per un copista que s'ha recordat a deshora del riu on fou batejat Jesús. Una altra versió, que deu ser del mateix doc., perquè si bé *30* *Marca* el data de 890, és la mateixa dedicació de Guifre a Ripoll, porta imprès: «in valle Riopullo terras nostras que sunt in *villare Gordano*» (*MarcaHi.*, § 50.21, col. 822.9f.), però això està mal segmentat en lloc de *villar Egordano* (= *Engordano*).

SerraV. (*Pinós M.* III, 258), resumint doc. de 1718, enumera: «*Armanes*, *Capdevanol*, *Ordina*, *St. Esteve* de *Vilaspirans* *Angersdans*, prenent lo torrent de *Gafalops*, los plans de *Ripoll*, *Molas* ---», context que obliga clarament a identificar amb *Gordans/Engor-*

dans. Com que la *e* i *o* sovint es confonen, i *-rsd-s* és increïble, i probable diplografia en lloc de *-rd-s*, es deu haver de llegir *Angordans*.

En sinopsi, *-dans* o *-danos* en totes les mencions antigues, i *Engordans* en totes les lliçons fidedignes (si bé amb recent grafia *An-*); sembla, doncs, que el modern *Gordans* resulta d'*Engordans* per confusió amb la prep. *en-*, i és possible que ja n'hi hagi un cas en una versió de 890, si no li fem la fàcil esmena indicada. Quant al diftong *gva*, que no es troba mai, des del S. IX fins al XVIII és evident ultracorrecció de la pron. vulgar *gordar* per *guardar*.

Sembla imposar-se, doncs, la conclusió que el NL andorrà i el ripollès són iguals, repetició d'un topònim únic i idèntic. Car tant aquesta identitat com la gran antiguitat i majoria de *-an* sobre *-any* en el nom andorrà és prova que en aquest la *-ny* és alteració secundària de *-n*, com en *Gombrèn* > *Gombreny*, *Gisclarsèn* > *Gisclareny*, *Cabrenç* > *Cabrenys*, *Coll Pan* > *Coll Pany*, *Duran* > *Durany*, resultant de la vacil·lació catalana entre *dan* i *dany*, *engan/engany*, *Joan/Jovany*, *Duran/Durany* i no és menys clar que la *-s* de *Gordans/Engordans* és un plural secundari, pel desdoblament de la propietat en *Gordans de Baix* i de *Dalt* que ja vaig trobar consumat en l'enq. de 1953; però sembla que encara hi havia (*Engordano* singular en el document de 890.

ETIM. Sembla clar almenys que és un NP, amb una aplicació llavors ben explicable, i fins que sigui un de tants noms germànics² com s'han petrificat en NLL de la meitat Nord de Catalunya: cas repetit a Andorra en *Ràmio* i *Tovira*, en els urgellencs immediats *Argolell*, *Arcavell*, *Aravell*, i no gaire més enllà *Espaén*, *Boloriu*, *Carmeniu*, *Angelats*, *Gombrèn*, *Arderiu* etc.

El precís nom epònim deu de ser de l'arrel fecundíssima *INGUI-* (45 noms en Först.), en una de les seves amplificacions. De fet és molt abundant *INGIL-* (38 noms) i aquesta sovint es confon amb *ANGIL-*, que n'ha donat 79. D'aquesta arrel vénen NPP tan copiosos i divulgats com el fr. *Enguerrand* (< *INGUHRAMN*, Först., 902; i també *Angilramn*, Först., 114); o *INGUOMER* (Först., 90, doc. des de Tàcit i Gregori de Tours), del qual ve el poble d'*Engomer* en el Coserans (c^o de Castillon, no gaire lluny d'Andorra). Com a 2n. membre es pot pensar en *-ΘANK* (20 noms en Först.), que canvia *θ* en *d* —car no hi ha casos ben segurs de *-DAN*; però també podria ser *-NANΘI* (> *-NAND*) (32 casos en Först.), i freqüent a Espanya (*Ferdinand* > *Ferran*, *SISENAND* > *Senan*); car fóra ben natural la dssimilació en *-dand*, tal com hi ha hagut tals canvis de terminació en *Ferran* i en *Enguerrand*.

Un ètimon *INGUR-DANK*, o fins *INGUR-DAN*, és, doncs, una hipòtesi amb bases abundants; i més justificada pel fet que els NPP gòtics, en el thesaurus de Förstemann, estan recollits molt menys que els francics, alamànics etc. En rigor, però, aquest ètimon concret ja el tenim documentat, quasi exactament, en